

THE JOINT WAY

Stöttning av sociala innovatörer

Forskningsanalys i projektet The Joint Way.

Författare: Malin Lindberg
Utgivare: Ideon Innovation
Utgivningsår: 2020

Innehållsförteckning

Inledning	3
Kunskaper om social innovation	4
Vad är social innovation?	5
Pusselbitar i social innovation	5
Utmaningar i social innovation	6
Insatser för att stötta sociala innovatörer	8
Sveriges stöttning av social innovation	9
Om The Joint Way	10
Testade verktyg	11
Analys av stöttningen av sociala innovatörer	14
Slutsatser om stöttningen av sociala innovatörer	17
Verktyg för social innovation	19
Forskningspublikationer om social innovation	20

Inledning

I denna rapport presenteras en forskningsanalys om hur innovationsfrämjare kan stötta sociala innovatörer att förverkliga sina innovationer. Rapporten tar avstamp i erfarenheterna från projektet The Joint Way som drivs 2018-2020 av Ideon Innovation i samarbete med andra innovationsfrämjare i Sverige, med finansiering från VINNOVA. Rapporten är skriven av innovationsforskaren Malin Lindberg som har lång erfarenhet av att studera och stötta insatser för social innovation i Sverige och internationellt.

Rapporten inleds med en sammanfattning av tidigare kunskaper om social innovation. Därefter beskrivs innovationsfrämjarnas insatser för att stötta sociala innovatörer i The Joint Way. Insatserna analyseras sedan i ljuset av tidigare kunskaper inom området och slutsatser dras om hur sociala innovatörer kan stöttas utifrån erfarenheterna i The Joint Way. I slutet av rapporten finns länkar till praktiska verktyg för att stötta och utveckla social innovation, samt en lista med fördjupande forskningslitteratur. ●

Kunskaper om social innovation

I detta avsnitt sammanfattas tidigare kunskaper om social innovation, baserat på forskning som genomförts i Sverige och internationellt. I slutet av rapporten finns en lista med de forskningspublikationer som avsnittet bygger på.

Vad är social innovation?

Med social innovation menas nytänkande lösningar på aktuella samhällsutmaningar, där samhällsnytta och förbättrade livsvillkor är huvudsyftet. Det kan handla om nya tjänster, verksamheter, koncept eller annat som syftar till att förbättra människors hälsa, boende, arbete, integration m.m. Ofta är ambitionen att förbättra livsvillkoren för människor som är missgynnade i organisationer och samhälle, på grund av ohälsa, sjukdom, arbetslöshet, fattigdom, immigration, funktionsnedsättning eller annat.

Ett exempel på en social innovation är Fritidsbanken¹, som är en verksamhet med kostnadsfri utlåning av sport- och fritidsutrustning, i syfte att främja människors hälsa, hållbar konsumtion och arbetslivsinkludering. Ett annat exempel är Ett Tak², som är en digital tjänst som matchar bostadsbehövande studenter med personer som vill hyra ut ett rum i sin bostad, i syfte att minska bostadsbristen och skapa ett ömsesidigt, tryggt och trivsamt inneboende. Ytterligare ett exempel är Karma³, som är en app som förmedlar överbliven mat från restauranger och matbutiker till reducerat pris, i syfte att minska matsvinnet.

Pusselbitar i social innovation

Sociala innovationer kännetecknas av ett antal pusselbitar som ringats in i forskning i Sverige och internationellt. En av pusselbitarna är att identifiera en aktuell samhällsutmaning, där samhällets befintliga lösningar inte räckt till. Det kan exempelvis handla om psykisk ohälsa bland unga eller arbetslöshet bland utrikesfödda kvinnor. En annan pusselbit är att analysera orsak och verkan bakom samhällsutmaningen. Till exempel varför arbetslösheten är hög just bland utrikesfödda kvinnor och vilka konsekvenser det får för dem själva, deras omgivning och samhället i stort. Ytterligare en pusselbit är att initiera samverkan mellan de samhällsaktörer som berörs av samhällsutmaningen. Exempelvis mellan ideella organisationer som engagerar utrikesfödda kvinnor, myndigheter som ansvarar för arbetsförmedling och arbetsgivare som kan skapa arbetstillfällen.

En annan pusselbit är att samskapa tillsammans med de människor som berörs av samhällsutmaningen. Exempelvis genom att involvera målgruppen i analysen av samhällsutmaningen och i utformningen av lösningar som ska förbättra deras livsvillkor. Ännu en pusselbit är att utforma lösningen i ett format som är lättillgängligt och lättanvänt för målgruppen. Exempelvis genom en verksamhet som är kostnadsfri för målgruppen och som är lokaliserad i deras närområde. En annan pusselbit är att testa om lösningen fungerar i målgruppens vardag och anpassa utformningen till deras upplevelser. Ytterligare en pusselbit är att implementera lösningen, det vill säga att tillgängliggöra den permanent för målgruppen. En sista pusselbit är att sprida lösningen till fler sammanhang för att utöka nyttan för individer, organisationer och samhälle.

¹ fritidsbanken.se

² etttak.se

³ karma.life

Utmaningar i social innovation

1

Finansiering

En vanlig utmaning som uppmärksammats i forskningen är att finansiera utvecklingen och etableringen av sociala innovationer. I vissa fall finns tillgång till projektmedel från offentliga finansiärer för att utforma och testa sociala innovationer. Projektmedlen ger utrymme att utforska nya perspektiv och lösningar utanför ramarna för etablerade verksamheter. Samtidigt är de tidsbegränsade, vilket sällan motsvarar den tid som krävs för att identifiera och analysera en komplex samhällsutmaning, utforma fungerande lösningar för att möta den och uppnå samhällsnyttiga resultat och effekter efter att lösningen implementerats. Projektmedlen är dessutom ofta öronmärkta för vissa ändamål, vilket inte alltid matchar den samhällsutmaning som adresseras eller lösning som utvecklas. Vanligen krävs också omfattande personalresurser för att ansöka om projektmedel och administrera projektets ekonomi och rapportering.

2

Affärsmodell

En annan utmaning är att hitta en affärsmodell för att finansiera spridningen och driften av sociala innovationer på längre sikt. Vanligen behöver affärsmodellen bestå av både sociala och kommersiella inslag, för att kunna skapa samhällsnytta på ett hållbart sätt. Ett socialt inslag kan exempelvis vara att målgruppen involveras som arbetskraft eller att lösningen samfinansieras av aktörer från den offentliga, privata och ideella sektorn. Ett kommersiellt inslag kan vara att intäkter genereras genom försäljning av produkter, tjänster eller annonser. Ett praktiskt exempel är Yalla Trappan⁴, som skapar arbetstillfällen för utrikesfödda kvinnor genom försäljning av tjänster inom catering, sömnad, konferensservice m.m. Ett annat exempel är Situation Sthlm⁵, som skapar inkomstkällor för personer som lever i hemlöshet eller annan social utsatthet genom gatuförsäljning av en månadstidning och annonsförsäljning i denna.

⁴ yallatrappan.com

⁵ situationsthlm.se

Verksamhetsform

Ytterligare en utmaning är att hitta en passande verksamhetsform för att driva den sociala innovationen på permanent basis. En form som visat sig passa för vissa sociala innovationer är aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning⁶, där vinsten stannar kvar i bolaget istället för att utdelas till aktieägarna. Exempelvis drivs flera friskolor i den bolagsformen, för att kunna erbjuda nytänkande utbildning med offentliga skattemedel. Även ekonomisk förening⁷ har visat sig passa för att bedriva ekonomisk verksamhet som målgruppen deltar i och drar nytta av. Ett exempel är Street Business⁸, som är ett medarbetarägt kooperativ som skapar inkomstkällor för hemlösa och socialt utsatta genom gatuförsäljning av blommor, musik, stadsvandringar m.m. En annan passande form är ideell förening⁹, där kostnadsfria arbetsinsatser lätt kan mobiliseras bland medlemmar och andra volontärer. Ett exempel är Majblomman¹⁰, som engagerar volontärer och barn i insamling av pengar från allmänheten för att kunna ge ekonomiskt stöd till barn som lever i fattiga familjer.

Stödinsatser

Generellt är det en utmaning att få tillgång till olika sorters stödinsatser för att förverkliga sociala innovationer, i form av rådgivning, coaching, kunskaper, kontakter, lokaler m.m. Enskilda innovatörer kan få sådant stöd från olika sorters innovationsfrämjare, t.ex. innovationskontor, inkubatorer och science parks. Deras stödinsatser är dock ofta utformade för att passa innovatörer inom teknik, industri och ekonomi, vilket gör att det kan vara svårt att få rätt sorts stöd som social innovatör. Förmågan hos innovationsfrämjare att stötta sociala innovatörer påverkas enligt forskningen av fyra faktorer: strukturer, symboler, relationer och identiteter. Med strukturer menas representation och resursfördelning bland innovatörer och rådgivare, med avseende på kön, ålder, bakgrund m.m. Med symboler menas hur innovatörer och innovationer framställs i text och bild. Med relationer menas hur innovatörer bemöts och bedöms i innovationsfrämjande verksamheter. Med identiteter menas självbild och självkänsla bland innovatörer och innovationsfrämjare. ●

⁶ bolagsverket.se/ff/foretagsformer/aktiebolag/starta/vinstutdelning-1.3169

⁷ bolagsverket.se/fo/foreningsformer/ekonomisk/vad-1.1700

⁸ streetbusiness.se

⁹ skatteverket.se/foretagochorganisationer/foreningar/ideellforening

¹⁰ majblomman.se

Insatser för att stötta sociala innovatörer

I detta avsnitt beskrivs insatser för att stötta sociala innovatörer i Sverige, dels på en allmän nivå och dels i projektet The Joint Way.

Sveriges stöttning av social innovation

Intresset för social innovation har ökat kraftigt i både Sverige och internationellt under de senaste åren. En anledning är att social innovation ses om ett sätt att hantera aktuella samhällsutmaningar och uppnå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030¹¹.

För att stötta utvecklingen av sociala innovationer har en nationell strategi lanserats av Sveriges regering¹². Projekt för att utveckla och stötta sociala innovationer finansieras bland annat av den nationella innovationsmyndigheten VINNOVA¹³. Dessutom finns en nationell kunskapsnod för social innovation – Mötesplats Social Innovation¹⁴ – som bland annat arrangerar den årliga konferensen Social Innovation Summit¹⁵ med hundratals innovatörer, innovationsfrämjare, forskare och andra samhällsaktörer. I Sverige kan innovatörer få rådgivning, coaching och andra stödinsatser av innovationskontor, inkubatorer, science parks och andra sorters innovationsfrämjare. Vissa av dessa riktar sig specifikt till sociala innovatörer, t.ex. Impact Hub¹⁶, Norrsken¹⁷, Ashoka¹⁸ och Ekskäret¹⁹. Andra har traditionellt riktat sig till innovatörer inom teknik, industri och ekonomi, men har i flera fall börjat öppna upp även för sociala innovatörer under de senaste åren. Det gäller bland annat de innovationsfrämjare som medverkar i The Joint Way.

¹¹ globalamalen.se

¹² regeringen.se/informationsmaterial/2018/02/regeringens-strategi-for-sociala-foretag--ett-hallbart-samhalle-genom-socialt-foretagande-och-social-innovation

¹³ vinnova.se/m/social-innovation

¹⁴ socialinnovation.se

¹⁵ sisummit.se

¹⁶ impacthub.net

¹⁷ norrsken.org

¹⁸ ashokanordic.org

¹⁹ klustretekskaret.se

Om The Joint Way

The Joint Way är ett projekt som drivs av och med innovationsfrämjare i olika delar av Sverige: Ideon Innovation och VentureLab Lund i Skåne, Blekinge Business Incubator i Blekinge, Movexum i Gävleborg, samt Bizmaker i Västernorrland. Dessutom medverkar intresseorganisationen Jämställd Utveckling Skåne, konsultbolaget WSP Sverige, innovationsforskare och andra intressenter.

The Joint Way finansieras inom ramen för VINNOVAs satsning på förstärkt stöd till sociala innovatörer från innovationsfrämjare²⁰. Projektet syftar till att öka innovationsfrämjarnas förmåga att identifiera, bemöta och stötta sociala innovatörer. Behovet av detta grundar sig dels i ökade krav och förväntningar på att innovationsfrämjarna ska bidra till att möta samhällsutmaningar och hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Det grundar sig även i insikterna från ett tidigare projekt – The Yes Way²¹ – där innovationsfrämjare uppmärksammat och adresserat underrepresentationen av kvinnor, utrikesfödda och andra grupper i deras verksamheter.

En upplevd utmaning bland innovationsfrämjarna i The Joint Way är att få sociala innovatörer känna till att de kan få tillgång till deras stödinsatser. Innovationsfrämjarnas egna kontaktnätverk omfattar främst teknikfokuserade och industriella sammanhang, vilket gör det svårt att nå ut till innovatörer inom sociala områden. I deras externa kommunikation används ofta ord och bilder med koppling till teknik, pengar och kostymklädda affärsmän, snarare än till samhällsnytta och samhällsförändrare, vilket gör att sociala innovatörer sällan känner sig tilltalade. Detsamma gäller de exempel på innovatörer som lyfts fram som framgångsexempel i innovationsfrämjarnas kommunikation. De kriterier, mallar och andra verktyg som används för att bedöma och stötta innovationsutveckling fokuserar främst ekonomiska och tekniska aspekter, snarare än sociala aspekter, vilket missgynnar sociala innovatörer. De riktlinjer och indikatorer som styr innovationsfrämjarnas verksamheter – och som fastställts av finansierare, ägare och ledning – prioriterar ofta teknikhöjd och tillväxttakt framför samhällsnytta.

För att överbrygga dessa utmaningar har The Joint Way kombinerat kunskapshöjande insatser om social innovation med individuell coaching och gemensamma erfarenhetsutbyten mellan de deltagande innovationsfrämjarna. Under projektets gång har innovationsfrämjarna identifierat, utvecklat och testat olika verktyg för att stötta sociala innovatörer, vilket löpande dokumenterats. Ytterligare verktyg har identifierats och dokumenterats i samarbete med andra projekt som bedrivs inom samma VINNOVA-satsning, t.ex. Right Agenda Accelerator²² vid Linköpings universitet och Social Impact Innovation Support²³ vid Örebro universitet. Slutligen har de testade verktygen samlats i en gemensam verktygslåda för att stötta sociala innovatörer, som är fritt tillgänglig via The Joint Ways webbplats²⁴.

²⁰ vinnova.se/e/social-innovation-tema/ett-starkt-innovationsstod-for-social-innovation-2018

²¹ theyesway.se

²² liuinnovation.se/ideresan/hallbar-innovation/liu-changemakers

²³ oru.se/soil

²⁴ thejointway.se

Testade verktyg

För att förbättra sin stöttning av sociala innovatörer har flera olika verktyg testats av innovationsfrämjarna i The Joint Way. Verktygen omfattar tre faser i stöttningen: inflöde, inkubation och utflöde. De omfattar även tre genomgående områden i verksamheten: styrning och strategi, mål och mätning, samt kommunikation.

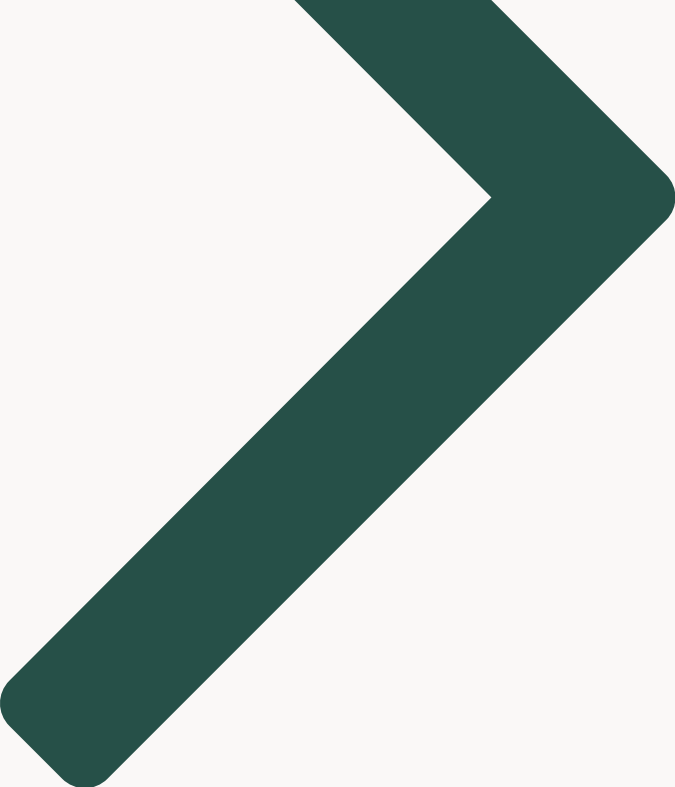
Inflödet

Inflödet handlar om att nå ut till sociala innovatörer och få dem att känna sig välkomna att ta del av innovationsfrämjarnas tjänster. Det handlar även om att bedöma potentialen i sociala innovationer med hjälp av anpassade kriterier och mallar. Exempel på ett verktyg som testats är innovationstävlingar med fokus på samhällsnyttiga idéer, för att bredda innovationsfrämjarnas kontaktnätverk bland sociala innovatörer och öka de sociala innovatörernas kännedom om innovationsfrämjarnas tjänster. Ett annat exempel är hackatons och boosters, där sociala innovatörer bjuds in att utforska och utveckla lösningar på en identifierad samhällsutmaning tillsammans med berörda samhällsaktörer och målgrupper. Ytterligare ett exempel är etableringen av en förinkubator, där innovatörer från underrepresenterade grupper får chans att konkretisera och validera sina idéer så pass att de kan ansöka till det ordinarie inkubatorsprogrammet. Ett verktyg som testats för att bedöma sociala innovationer är att omformulera och komplettera befintliga urvalskriterier för att uppvärdera samhällsnyttiga aspekter. Ett annat exempel är en självskattnings-modell där innovatörerna själva bedömer hur deras innovationer bidrar till att uppnå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Inkubationen

Inkubationen handlar om att stötta de sociala innovatörerna i förverkligandet av sina innovationer, genom rådgivning, kompetens, kontakter, finansiering och annat. Exempel på ett verktyg som testats är en vidareutvecklad variant av den NABC-modell som vanligen används för att beskriva innovationer. Modellens olika delar – N för Need, A för Approach, B för Benefits, C för Competition – har då omformulerats för att synliggöra samhällsnyttiga aspekter. Ett annat exempel är Social Innovation Canvas som hjälper till att formulera en affärsplan för sociala innovationer, med fokus på drivkrafter, samhällsnytta, minskade samhällskostnader m.m. Ytterligare ett exempel är Sustainability Scale Up som hjälper till att identifiera och förstärka innovationens bidrag till hållbar utveckling, med koppling till de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Vissa har testat att sam-coacha sociala innovatörer tillsammans med andra samhällsaktörer, t.ex. Coompanion som är specialiserade på sociala företag. Andra har arrangerat pitch-events och utbildningar i samarbete med en investeringsplattform för kvinnor, där sociala innovatörer får kontakt med investerare som har ett bredare fokus än enbart teknik och industri.

Utflydet

Utflydet handlar om att säkerställa fortlevnaden av de sociala innovationerna efter inkubationsprocessens slut. Exempel på ett verktyg som testats är alumn-nätverk, för erfarenhetsutbyte mellan sociala innovatörer som tidigare fått stöd av innovationsfrämjarna. Ett annat exempel är att sociala innovatörer bjuds in att medverka i panelsamtal om aktuella samhällsutmaningar och trender i forskning och omvärld. Ytterligare ett exempel är att de sociala innovatörerna slussas vidare till andra innovationsfrämjare, t.ex. Coompanion.

Styrning och strategi

Styrning och strategi handlar om att utforma de interna styrprocesserna på ett sätt som säkerställer att sociala innovatörer stötts i innovationsfrämjarnas verksamheter. Exempel på ett testat verktyg är en processmall som utformats i The Joint Way, som hjälper till att dokumentera och överblicka stöttningen av sociala innovatörer i de tre faserna av inflöde, inkubation och utflyde, samt inom de tre genomgående områdena styrning och strategi, mål och mätning, samt kommunikation. Vissa av innovationsfrämjarna har även modifierat sina befintliga styrmodeller – som exempelvis kan omfatta kontaktfas, idéfas, verifieringsfas, prepareringsfas och kommersiell fas – för att säkerställa att alla innovatörer får likvärdigt stöd, oavsett vilken typ av innovation som de utvecklar. En innovationsfrämjare har format ett särskilt team med seniora affärsutvecklare som är specialiserade på sociala innovationer.

Mål och mätning

Mål och mätning handlar om att integrera social innovation i målen och indikatorerna för innovationsfrämjarnas verksamheter. Exempelvis har en av innovationsfrämjarna i The Joint Way pekat ut samhällsutmaningar som ett särskilt målområde för deras verksamhet. En annan innovationsfrämjare har pekat ut social innovation som ett särskilt verksamhetsområde. De har även satt upp målet att samtliga innovatörer i deras inkubator ska ha lösningar som bidrar till att uppnå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Vissa har även integrerat social innovation i de indikatorer som används för att följa upp verksamhetens resultat. Flera har även börjat utforska verktyg för att mäta samhällsnyttiga resultat och effekter av innovationer.

Kommunikation

Kommunikation handlar om hur sociala innovatörer och deras innovationer synliggörs i innovationsfrämjarnas interna och externa kommunikation. Exempelvis har flera av innovationsfrämjarna i The Joint Way anpassat ordval, bildval och framgångsexempel för att spegla en större mångfald av innovatörer och innovationer. Bland annat har ordet "innovation" ofta bytts ut till "idé" och ordet "vinst" till "samhällsnytta". Inom ramen för projektet har de även producerat inspirerande informationsfilmer om innovatörer som fokuserar på att skapa samhällsnytta.

Upplevda utmaningar

Upplevda utmaningar när verktygen testats av innovationsfrämjarna i The Joint Way är bland annat svårigheten att avgöra vilka innovatörer som kan klassas som sociala innovatörer och vilka som inte tillhör den kategorin. Bland innovationsfrämjarnas befintliga klientel fanns exempelvis innovatörer med idéer som skulle kunna bidra till samhällsnytta, men som samtidigt fokuserade på teknik, industri eller ekonomi. Ur detta väcktes frågan om det överhuvudtaget är fruktbart att skilja mellan olika sorters innovatörer. En annan utmaning har varit att avgöra om innovationsfrämjarnas befintliga verktyg fungerar att använda även för sociala innovatörer eller om det behövs särskilda verktyg för det. En mellanväg har varit att anpassa befintliga verktyg till idéer med samhällsnyttiga syften. Ännu en utmaning har varit att de riktlinjer och indikatorer som styr innovationsfrämjarnas verksamheter – och som fastställts av finansiärer, ägare och ledning – begränsat deras möjligheter att prioritera samhällsnytta

framför teknikhöjd och tillväxttakt. Det har även gjort det svårt att stötta andra verksamhetsformer än traditionella aktiebolag, trots att sociala innovationer ofta drivs i andra former, t.ex. ekonomisk förening, ideell förening eller aktiebolag med vinstutdelningsbegränsning. ●

Analys av stöttningen av sociala innovatörer

I detta avsnitt analyseras The Joint Ways insatser för att stötta sociala innovatörer, i ljuset av tidigare kunskaper inom området.

Syftet

Syftet med The Joint Way – att öka innovationsfrämjares förmåga att stötta sociala innovatörer – avspeglar det växande intresset i övriga samhället för nytänkande lösningar på komplexa samhällsutmaningar. Detta innebär en utmaning av innovationsfrämjarnas traditionella fokus på teknisk, industriell och ekonomisk utveckling, eftersom huvudsyftet i social innovation är samhällsnytta och förbättrade livsvillkor. Innovationsfrämjarna i The Joint Way har därför sett ett behov av att anpassa sina etablerade sätt att nå ut till, bemöta, bedöma och coacha innovatörer, så att även samhällsnyttiga idéer och drivkrafter ska kunna stöttas. Detta adresserar den utmaning som identifierats i tidigare forskning vad gäller sociala innovatörers begränsade kännedom om innovationsfrämjarnas stöd och svårigheter att få rätt sorts stöd från dessa. De verktyg som innovationsfrämjarna i The Joint Way testat för att stötta sociala innovatörer i inflödet, inkubationen och utflödet, samt inom styrning och strategi, mål och mätning, respektive kommunikation, avspeglar de fyra faktorer som i tidigare forskning visat sig påverka detta: strukturer, symboler, relationer och identiteter. Nedan analyseras de testade verktygen utifrån dessa faktorer.

Strukturer

Strukturer – det vill säga representation och resursfördelning bland innovatörer och rådgivare – påverkas främst av de verktyg som testats inom inflödet, utflödet, styrning och strategi, samt mål och mätning. Inom inflödet kan innovationstävlingar för samhällsnyttiga idéer respektive hackatons och boosters för att gemensamt möta samhällsutmaningar bidra till att öka representationen av sociala innovatörer i innovationsfrämjarnas verksamheter. Inom utflödet kan alumn-nätverk för sociala innovatörer och vidareutveckling till andra innovationsfrämjare bidra till att säkerställa att representationen upprätthålls efter inkubationsprocessens slut. Inom styrning och strategi kan processmallen och modifiering av befintliga styrmodeller bidra till att säkerställa representationen av sociala innovatörer i alla delar och faser av innovationsfrämjarnas verksamheter. Där

kan även inrättandet av ett särskilt team av affärsutvecklare inom social innovation bidra till att öka representationen av sådan kompetens bland innovationsfrämjarnas personal. Inom mål och mätning kan utpekningen av samhällsutmaningar och social innovation som särskilda mål- och verksamhetsområden i innovationsfrämjarnas verksamheter bidra till en jämnare resursfördelning mellan olika sorters innovatörer. Detsamma gäller för integreringen av globala hållbarhetsmål och social innovation i de indikatorer som används för att följa upp verksamhetens och innovatörernas resultat. En upplevd utmaning när det gäller representation är svårigheten att avgöra vilka som kan klassas som sociala innovatörer och om det överhuvudtaget är fruktbart att skilja mellan olika sorters innovatörer.

Symboler

Symboler – det vill säga hur innovatörer och innovationer framställs i text och bild – påverkas främst av de verktyg som testats inom kommunikation och utflödet. Inom kommunikation kan anpassade ordval, bildval och framgångsexempel bidra till att synliggöra sociala innovatörer och deras innovationer i innovationsfrämjarnas interna och externa kommunikation. Inom utflödet kan sociala innovatörers medverkan i panelsamtal om aktuella samhällsutmaningar och trender i forskning och omvärld bidra till detsamma.

Relationer

Relationer – det vill säga hur innovatörer bemöts och bedöms i innovationsfrämjande verksamheter – påverkas främst av de verktyg som testats inom inflödet, inkubationen, utflödet, samt mål och mätning. En upplevd utmaning har varit att avgöra om innovationsfrämjarnas befintliga verktyg kan användas även för sociala innovatörer eller om det behövs särskilda verktyg, där en mellanväg har varit att anpassa befintliga verktyg till samhällsnyttiga syften. Inom inflödet kan exempelvis vidareutvecklingen av befintliga urvalskriterier för att uppvärdera samhällsnyttiga aspekter och självskattningsmodellen av Agenda 2030 bidra till att förbättra innovationsfrämjarnas förmåga att bemöta sociala innovatörer och bedöma

deras innovationer. Inom inkubationen kan den vidareutvecklade NABC-modellen, samt Social Innovation Canvas och Sustainability Scale Up, bidra till detsamma. Samma sak gäller för sam-coaching av sociala innovatörer tillsammans med andra samhällsaktörer, samt pitch-events och utbildningar i samarbete med en investeringsplattform för kvinnor. Inom utflödet kan alumn-nätverk för erfarenhetsutbyte mellan sociala innovatörer, samt vidareutslussning till andra innovationsfrämjare, bidra till detsamma. Inom mål och mätning kan verktygen för att mäta samhällsnyttiga resultat och effekter av innovationer bidra till det.

Identiteter

Identiteter – det vill säga självbild och självkänsla bland innovatörer och innovationsfrämjare – påverkas främst av de verktyg som testats inom inflödet, utflödet och kommunikation. Inom inflödet kan etableringen av en förinkubator bidra till att stärka samhällsförändrars identitet som innovatörer. Inom utflödet kan sociala innovatörers medverkan i panelsamtal om aktuella samhällsutmaningar och trender bidra till detsamma. Inom kommunikation kan anpassade bildval och framgångsexempel, som avspeglar samhällsnyttiga idéer och drivkrafter, också bidra till det.

Övriga utmaningar

Övriga utmaningar som identifierats i tidigare forskning – som rör finansiering, affärsmodeller och verksamhetsformer för sociala innovationer – adresseras i varierande grad genom de verktyg som testats av innovationsfrämjarna i The Joint Way. Finansiering för utveckling och etablering av sociala innovationer adresseras främst genom utbildningar och pitch-events i samarbete med en investeringsplattform för kvinnor. Affärsmodeller för att finansiera spridningen och driften av sociala innovationer på längre sikt adresseras främst genom den vidareutvecklade NABC-modellen, Social Innovation Canvas och Sustainability Scale Up. Verksamhetsformer för att driva sociala innovationer – exempelvis aktiebolag med vinstutdelningsbegränsning, ekonomisk

förening eller ideell förening – adresseras däremot inte uttryckligen i något av de testade verktygen. Det kan bero på att de riktlinjer och indikatorer som styr innovationsfrämjarnas verksamheter – och som fastställts av finansiärer, ägare och ledning – ofta prioriterat traditionella aktiebolag framför andra verksamhetsformer.

Pusselbitar

Pusselbitarna i social innovation – det vill säga samhällsutmaning, analys, samverkan, samskapande, utformning, test, implementering och spridning – som ringats in i tidigare forskning, adresseras också i varierande grad genom de verktyg som testats av innovationsfrämjarna i The Joint Way. De pusselbitar som handlar om att identifiera och analysera samhällsutmaningar adresseras bland annat genom Sustainability Scale Up och självskattnings-modellen för att identifiera innovationens bidrag till de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. De adresseras även genom hackatons och boosters, som samtidigt adresserar pusselbitarna för att samverka och samskapa, genom att sociala innovatörer utforskar och utvecklar lösningar på samhällsutmaningar tillsammans med målgrupper och samhällsaktörer. De pusselbitar som handlar om att utforma och sprida sociala innovationer adresseras främst genom den vidareutvecklade NABC-modellen, Social Innovation Canvas och Sustainability Scale Up. Spridningen adresseras även genom verktygen för att mäta samhällsnyttiga resultat och effekter av innovationer. Samtidigt begränsas spridningen av att endast ett fåtal verktyg testats inom utflödet, för att säkerställa de sociala innovationernas fortlevnad efter inkubationsprocessens slut. Det råder även brist på verktyg för att testa och implementera sociala innovationer, vilket enligt tidigare forskning är centralt för att kunna avgöra om lösningen fungerar i målgruppens vardag, anpassa utformningen till deras upplevelser och tillgängliggöra den permanent för målgruppen. ●

Slutsatser om stöttningen av sociala innovatörer

I detta avsnitt dras slutsatser om hur sociala innovatörer kan stöttas utifrån erfarenheterna i The Joint Way, med avstamp i ovanstående beskrivning och analys.

En utgångspunkt har varit att innovationsfrämjare behöver öka sin förmåga att identifiera, bemöta och stötta sociala innovatörer för att kunna bidra till att nytänkande lösningar på samhällsutmaningar och globala hållbarhetsmål. Det innebär att de behöver bredda sitt traditionella fokus på teknik, industri och ekonomi till att även omfatta samhällsnytta. Erfarenheterna i The Joint Way visar att breddningen behöver omfatta alla faser i stöttningen – det vill säga inflöde, inkubation och utflöde – och även de genomgående områdena i verksamheten – det vill säga styrning och strategi, mål och mätning, samt kommunikation. Inom dessa faser och områden har innovationsfrämjarna i The Joint Way testat flera olika verktyg för att identifiera, bemöta och stötta sociala innovatörer, som adresserar de faktorer som påverkar detta enligt tidigare forskning – det vill säga strukturer, symboler, relationer och identiteter.

Erfarenheterna från verktygstesterna i The Joint Way visar att innovationsfrämjarnas befintliga verktyg i vissa fall kunnat anpassas till samhällsnyttiga syften. Detta har kombinerats med särskilda verktyg för att bedöma och förstärka innovationernas förmåga att möta samhällsutmaningar och globala hållbarhetsmål. Denna kombination kan minska den upplevda svårigheten att avgöra vilka som ska klassas som sociala innovatörer och om det behöver skiljas mellan olika sorters innovatörer. Detta eftersom både de anpassade och nya verktygen kan användas för att öka samhällsnyttan bland alla innovatörer och innovationer. Det ligger i linje med innovationsfrämjarnas ambitioner att integrera samhällsnytta i ordinarie styrmodeller, mål och indikatorer så att hela verksamheten kan bidra till en hållbar samhällsutveckling och att alla innovatörer kan få ett likvärdigt stöd.

Samtidigt visar erfarenheterna från The Joint Way att det även behövs en medvetenhet om skillnader i behov, förutsättningar och former mellan innovatörer som främst fokuserar på samhällsnytta och de som främst fokuserar på teknik, industri eller

ekonomi. Det handlar dels om att anpassa innovationsfrämjarnas kommunikation och kontaktnätverk så att de avspeglar och attraherar en större mångfald av innovatörer och innovationer. Det handlar även om att stärka samhällsförändrares identitet som innovatörer, eftersom innovation och entreprenörskap är så pass starkt kopplat till teknik, pengar och kostymklädda affärsmän, snarare än till samhällsnyttiga idéer och drivkrafter.

En övergripande utmaning i stöttningen av sociala innovatörer är, enligt erfarenheterna i The Joint Way, att de riktlinjer och indikatorer som styr innovationsfrämjarnas verksamheter – och som fastställts av finansiärer, ägare och ledning – begränsar möjligheterna att prioritera samhällsnytta framför teknikhöjd och tillväxttakt. Det gör det även svårt att stötta andra verksamhetsformer än traditionella aktiebolag, trots att sociala innovationer ofta drivs i andra former. Det finns därmed behov av fortsatta insatser för att vidareutveckla både verktyg och villkor för att stötta förverkligandet av framtidens hållbara innovationer. ●

Verktyg för social innovation

The Joint Ways verktygslåda

Verktyg för att stötta sociala innovatörer

Läs mer på: thejointway.se

The Yes Ways materialbank

Verktyg för jämställt och inkluderande innovationsfrämjande

Läs mer på: theyesway.se

Framtidsformande innovationsstöd

Vägvisare för att stötta och utveckla sociala innovationer

Läs mer på: framtidformande.se

Verktygslåda för social innovation

Verktygslåda för att utveckla sociala innovationer

Läs mer på: ideellarena.se/att-driva-sociala-innovationsprojekt

Visa värdet av social innovation

Modell för att visa de värden som skapas av sociala innovationer

Läs mer på: ltu.se/innovationsforskning

Mötesplats Social Innovation

Metoder och kunskaper för social innovation

Läs mer på: socialinnovation.se

Forskningspublikationer om social innovation

Gawell, M., Lindberg, M., Neubeck, T. (2020). Innovationslabb för social inkludering – erfarenheter från Vinnova-finansierade projekt. Stockholm: Idealistas. Finns på ideellarena.se/wp-content/uploads/2020/01/innovationslabb-foxxr-social-inkludering.pdf

Howaldt, J., Kaletka, C., Schröder, A., Zirngiebl, M. (2018). Atlas of Social Innovation – New Practices for a Better Future. Dortmund: Dortmund University. Finns på socialinnovationatlas.net

Lindberg, M. (2019). Social innovation – nya lösningar för inkludering. I Johnson, M. (red.). Skapa universella arbetsplatser. Stockholm: Akademikerförbundet SSR. Finns på akademssr.se/post/fem-forskare-skriver-om-Ingredienserna-till-universell-utformning-av-arbetsplatser

Lindberg, M., Tengqvist, A., Sevedag, V. (2018). Social innovation i Europeiska socialfonden. Stockholm: Forte & Svenska ESF-rådet. Finns på ltu.se/innovationsforskning

Westley, F., McGowan, K., Tjörnbo, O. (red.) (2017). The evolution of social innovation: building resilience through transitions. Cheltenham: Edward Elgar. Mer info finns på e-elgar.com/shop/gbp/the-evolution-of-social-innovation-9781786431141.html